

دستورالعمل اجرایی طراحی و نشانه‌گذاری پناهگاه‌ها

در مراکز درمانی و بیمارستان‌ها

(پیوست شماره ۳ - دستورالعمل پدافند غیرعامل پناهگاه‌های شهری)

الف: اصول کلی طراحی علائم راهنمایی پناهگاه در مراکز درمانی و بیمارستان‌ها:

۱. وضوح و سادگی: علائم راهنمایی باید بسیار ساده، با تصاویر واضح و با حداقل متن باشند.
۲. قابل مشاهده بودن: علائم باید در تمام شرایط، کمبود نور یا دود (در صورت امکان)، به راحتی دیده شوند.
۳. ثبات و یکنواختی: از یک طرح، رنگ و نماد ثابت در سراسر بیمارستان استفاده شود تا مردم به محض دیدن علامت، مفهوم آن را درک کنند.
۴. استحکام: علائم باید از مواد بادوام ساخته شده و به گونه‌ای نصب شوند که در شرایط اضطراری آسیب نبینند یا کنده نشوند.

ب: مراحل اجرایی:

۱. طراحی علائم و نمادها

پلاک اصلی پناهگاه: در طراحی پلاک پناهگاه از ضوابط ارائه شده در دستورالعمل پدافند غیرعامل پناهگاه‌های شهری ابلاغی شماره ۳۱۲۲ مورخه ۱۴۰۴/۰۵/۱۸ کمیته دائمی استفاده شود.

پیکان‌های جهت‌دار: برای تسهیل در دسترسی به پناهگاه ضرورت دارد پیکان‌های جهت‌دار استفاده شده سمت حرکت را به وضوح نشان دهند. برای این منظور از پیکان‌های ساده و پررنگ استفاده شود.

رنگ‌ها: برای خط‌کشی مسیر دسترسی به پناهگاه بر روی سطوح از رنگ‌های متضاد و هشدار دهنده استفاده شود. ترکیب رنگ‌های سفید، سبز یا آبی (علائم، پیکان‌ها و نوشته‌ها) و خطوط منفصل سبز یا آبی در یک سوم پایین نوار پیشنهاد می‌شود. (رنگ‌های تیره بر روی زمینه روشن).

→ به سمت پناهگاه

نورپردازی: علائم راهنمایی باید دارای منبع نور مستقل بوده یا از مواد فسفری (شبرنگ) تهیه شوند به نحوی که در صورت قطعی برق نیز قابل مشاهده باشند.

۲. مکان‌یابی و نصب علائم

علائم باید در مکان‌های مناسب و پرتردد نصب شوند. مسیری برای علامت‌گذاری انتخاب شود که مستقیم‌ترین و عریض‌ترین راه به سمت پناهگاه باشد. این مسیر باید از شلوغ‌ترین نقاط (مثل لابی) شروع و عبور نماید. این مسیر، را می‌توان "مسیر امن" نامید. در این مسیر محل‌های مناسب برای علامت‌گذاری عبارتند از:

ورودی‌های اصلی و لابی: یک نقشه بزرگ از مسیرهای تخلیه و محل پناهگاه در ورودی نصب شود.

انتهای راهروها و تقاطع‌ها: در هر تقاطع یا نقطه تصمیم‌گیری، یک علامت جهت‌دار نصب شود. حتی اگر مسیر مستقیم است، یک علامت با پیکان بزرگ روی نوار امن تأیید کند که فرد در مسیر درست قرار دارد.

کنار آسانسورها و پله‌ها: در کنار آسانسورها یک تابلو با این مضمون: "در مواقع اضطراری، از آسانسور استفاده نکنید. مسیر پناهگاه ← را دنبال کنید." نصب شود.

در داخل سالن‌های انتظار، بخش‌های بستری و اتاق‌های معاینه

روی زمین و دیوارها: می‌توان از نوارهای رنگی بر روی زمین یا دیوارها (در ارتفاع تقریباً ۱۲۰ تا ۱۴۰ سانتی‌متر از زمین در تمام طول مسیر - مبدأ تا مقصد) برای هدایت افراد به سمت پناهگاه استفاده کرد. این نوارها باید از مواد ضد لغزش و بادوام باشند.

۳. ایجاد یک مجموعه راهنمایی پیوسته

این علائم باید به گونه‌ای طراحی شوند که فرد از هر نقطه از بیمارستان بتواند با دنبال کردن علائم، خود را به پناهگاه برساند.

علائم اولیه (جهت کلی): در نقاط اصلی، جهت کلی پناهگاه را نشان می‌دهند (مثلاً "پناهگاه ←").

علائم تأییدی: پس از طی مسیر، علائم باید تأیید کنند که فرد در مسیر درست قرار دارد (مثلاً "پناهگاه ⇒").
علائم نهایی: درست در مقابل درب پناهگاه، پلاک اصلی پناهگاه نصب شود که می‌گوید "پناهگاه اینجا است".
درب پناهگاه باید کاملاً متفاوت به نظر برسد. می‌توان آن را با یک قاب سبز رنگ بسیار پررنگ یا نورپردازی مخصوص مشخص کرد.

توجه: علائم شناسایی مسیر علی‌الخصوص نوار روی زمین یا دیوارها نباید در طول مسیر قطع شوند. باید از نقطه شروع تا درب پناهگاه به صورت پیوسته ادامه داشته باشند، حتی در تقاطع‌ها و پیچ‌ها.

۴. آموزش و تمرین

هیچ سیستم نشانه‌گذاری بدون آموزش موثر نیست.

آموزش کارکنان: تمام پرسنل بیمارستان باید با محل پناهگاه‌ها و مسیرهای دسترسی به آنها آشنا باشند. آنها نقش راهنماهای زنده را در زمان بحران خواهند داشت.

تمرین‌های دوره‌ای: برگزاری تمرین‌های دوره‌ای به تسهیل دسترسی به پناهگاه در زمان بحران کمک می‌کند تا هم کارکنان و هم بیماران (در حد امکان) با مسیرها آشنا شوند. این تمرین‌ها باعث می‌شود نقاط ضعف سیستم نشانه‌گذاری شناسایی و برطرف شوند.

اطلاع‌رسانی به بیماران و مراجعین: می‌توان از طریق بروشورهای کوچک در اتاق‌ها یا تابلوهای اعلانات، به طور غیرمستقیم موقعیت پناهگاه‌ها را اطلاع‌رسانی نمود.

توجه: به جای توضیح جزئیات پیچیده، یک جمله به همه کارکنان و حتی بیماران آموزش داده شود: "هرگاه آژیر خطر شنیدید، به دیوارها یا زمین نگاه کنید و خط امن را دنبال نمایید. آن شما را به پناهگاه می‌رساند."

۵. مثال یک سیستم نشانه‌گذاری

۱. در لابی: یک تابلو با عنوان "مسیر به پناهگاه" و یک پیکان به سمت راهروی سمت راست.

۲. در تقاطع راهرو: یک علامت دیواری با پیکان به سمت چپ و نوشته "پناهگاه ←".

۳. در امتداد راهرو: نوارهای رنگی روی زمین یا دیوارها (به رنگ سبز یا آبی) که مسیر را ادامه می‌دهند.

۴. پشت درب پناهگاه: یک علامت درخشان بزرگ با نماد یک شخص در حال پناه‌گیری و نوشته "به پناهگاه - وارد شوید".